

Drodzy Rodzice!

Wychowując swoje pociechy dbacie o to, by zapewnić im szczęśliwe dzieciństwo i dobry start w dorosłe życie. Chcecie, aby były zdrowe i radosne, a kiedy dorosną – znalazły dobrą pracę i założyły szczęśliwą rodzinę. Wiecie, że aby to osiągnąć bardzo ważne jest dobre wykorzystanie lat edukacji w przedszkolu i szkole. To tutaj dzieci uczą się żyć w społeczeństwie, a przede wszystkim zdobywają wiedzę i umiejętności, które w dużej mierze zadecydują o ich sukcesie zawodowym w dorosłym życiu. Staracie się jak najlepiej pomóc im w nauce i innych zadaniach, które stawia przed nimi szkoła. Czasem jednak nie wiadomo, jak dziecku pomóc. Powstają pytania, na które samemu trudno jest znaleźć odpowiedź. Nie zawsze także mogą ją Wam podsunąć nauczyciele. Oto kilka przykładowych:

Czy umysł mojego synka prawidłowo się rozwija? Czy mogę zapisać Kasię o rok wcześniej do szkoły? Czy powinnam zmuszać moje leworęczne dziecko do pisania prawą ręką? Dlaczego zdolne dziecko nie potrafi nauczyć się ortograficznie pisać? Jak mu pomóc? Mój syn nie może usiedzieć spokojnie nad lekcjami nawet pięciu minut, a pani skarży się, że dezorganizuje jej pracę w szkole – co robić? Jak mam pomóc córeczce, która tak boi się przedszkola, że często nie udaje jej się tam zostać nawet godzinę? Nauczyciele twierdzą, że moje dziecko jest mało zdolne. Jak mam mu pomóc? Czy to normalne, że Tomek w wieku 7 lat ciągle sepleni? Jak postępować z dzieckiem, które nie słucha rodziców ani nauczycieli?

W rozwiązaniu takich i wielu innych problemów związanych z nauką i wychowaniem pomoże Wam **poradnia psychologiczno-pedagogiczna**, w której otrzymacie wsparcie psychologów, pedagogów i logopedów. Poradnia jest placówką oświatową – podobnie jak szkoła czy przedszkole – i działa po to, by pomagać:

- dzieciom – skuteczniej uczyć się i lepiej wykorzystywać wrodzone możliwości,
- rodzicom – wychowywać i wspierać rozwój dzieci,
- nauczycielom – doskonalić metody pracy i rozwiązywać problemy z uczniami.

Prawdopodobnie do tej pory nie korzystaliście z porad psychologa, pedagoga czy logopedy. Dotychczas na naszym terenie pomoc poradni psychologiczno-pedagogicznej nie była łatwo dostępna, ponieważ w powiecie limanowskim działała tylko jedna tego typu placówka. Utracono zatem, iż do psychologa można zwracać się tylko w razie dramatycznych problemów z dziećmi, najczęściej na polecenie szkoły. Tak jednak nie musi być. Obecnie z psychologiem, pedagogiem i logopedą można spotkać się również w Mszanie Dolnej – w krótkim terminie i **bezpłatnie** dzięki wsparciu finansowemu Unii Europejskiej. W ramach projektu „Nasza poradnia” realizowanego w Niepublicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej „Asto” rodzice, dzieci i nauczyciele skorzystają z konsultacji specjalistów, opinii dla szkół i komisji egzaminacyjnych (np. w sprawie dysleksji) oraz terapii różnego rodzaju problemów psychologicznych u dzieci. Poradnia „Asto” jest zarejestrowana w ewidencji szkół i placówek niepublicznych prowadzonej przez Starostę Limanowskiego i tak samo jak publiczna poradnia w Limanowej jest uprawniona do wydawania opinii honorowanych przez szkoły. Z bezpłatnej pomocy w Mszanie Dolnej mogą skorzystać wszystkie osoby zamieszkałe na terenie powiatu limanowskiego oraz gmin Lubień i Wiśniowa. Więcej informacji o działalności poradni i projekcie na s. 8.

Warto podkreślić, że poradnie psychologiczno-pedagogiczne pracują nie tylko po to, by badać i leczyć dzieci, u których pojawiły się już zaburzenia. Pracownicy poradni to przede wszystkim przyjacini i kompetentni doradcy w zakresie wspierania rozwoju zdrowych dzieci. Pomogą rozwiązać wątpliwości i podsuną pomysły, dzięki którym będziecie mogli stać się jeszcze lepszymi rodzicami, a Wasze dziecko lepiej wykorzysta wrodzone zdolności. Warto zatem odwiedzać poradnię już przy najdrobniejszych niepokojących oznakach wskazujących u dziecka na trudności w nauce, kontaktach z rówieśnikami czy kłopoty z niewłaściwym zachowaniem. Również profilaktycznie, aby upewnić się, że wszystko jest w porządku. W kolejnych rozdziałach broszury wskazujemy, na co warto zwracać uwagę u dzieci w różnym wieku oraz jakich form pomocy może udzielić poradnia.

Drodzy Rodzice, nie pozwólcie dziecięcym trudnościom trwać i narastać. Pamiętajcie, że im dłużej rozwija się problem, tym słabiej rozwija się Wasze dziecko. Zapraszam zatem do lektury i do poradni.

Z serdecznymi pozdrowieniami,

Magdalena Pitala

Koordinator projektu „Nasza Poradnia: pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla zwiększenia szans edukacyjnych dzieci z powiatu limanowskiego okolic”

Dyrektor Niepublicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej „Asto” w Mszanie Dolnej

Niemowlę

Okres niemowlęcy (0–2 lata) to czas najszybszego rozwoju w całym życiu człowieka. Mały organizm rozwija się bardzo intensywnie, nie inaczej jest z psychiką. W umyśle kilkumiesięcznego malucha dzieje się bardzo wiele, chociaż nie potrafi on jeszcze o tym opowiedzieć; na tym etapie rozwój umysłowy przejawia się przede wszystkim w ruchach i dźwiękach wydawanych przez dzidziusia. Musi on dokonać wielu niezwykłych odkryć: nauczyć się tego, że jest odrębną osobą, rozpoznawać swoich bliskich, uzyskać stopniowo kontrolę nad swoim ciałem i zdolność do zaplanowanych ruchów oraz opanować podstawy mowy i elementarne reguły życia społecznego. U większości niemowląt otoczonych troskliwą opieką procesy te przebiegają bez zakłóceń. Zdarza się jednak, że – z różnych przyczyn – dziecko osiąga „kamienie milowe” w rozwoju później niż jego rówieśnicy: np. później siada, chodzi, gaworzy czy wypowiada pierwsze słowa. Może być to zarówno przemijającą tendencją, jak i pierwszym sygnałem poważniejszych zaburzeń. Jeśli wydaje Ci się, że Twój dzidzius rozwija się wolniej, zamiast zamartwiać się tym samotnie, zgłoś się z nim do poradni psychologiczno-pedagogicznej. Psycholog i logopeda ocenią jego rozwój umysłowy i opracują plan pomocy, jeśli okaże się ona potrzebna.

Z małym dzieckiem do poradni psychologiczno-pedagogicznej zgłoś się gdy:

- poród przebiegał z komplikacjami, noworodek uzyskał obniżoną ocenę w skali Apgar,
- niemowlę często choruje lub jest niepełnosprawne,
- jest bardzo niespokojne, często płacze bez przyczyn wykrywalnych badaniem lekarskim,
- ma słaby kontakt z otoczeniem, nie reaguje na innych ludzi,
- późno zaczyna gaworzyć, mówić, siadać, chodzić¹,
- chcesz upewnić się, że prawidłowo rozwijają się podstawy intelektu dziecka (ruch, mowa),
- chcesz dowiedzieć się jak wspierać rozwój intelektualny malucha – np. jak mądrze i ciekawie bawić się z nim, jak przygotowywać je do mówienia,
- chcesz rozwiązać obecne problemy z zachowaniem i zapobiec potencjalnym trudnościom w starszym wieku.

Jak pomagają poradnia:

Badanie psychologiczne. Psycholog za pomocą testów już od trzeciego miesiąca życia dziecka może zbadać, czy prawidłowe są zdolności ruchowe, kontakt z otoczeniem, postrzeganie i mowa malucha. Jeśli opóźnienia rozwoju psychologicznego zostaną odkryte na tak wczesnym etapie, można opracować skuteczny program wczesnego wspomaganie rozwoju, który znacznie podniesie szanse malucha na prawidłowy rozwój w przyszłości. Badanie nie jest stresujące dla dziecka, przebiega w stałej obecności mamy lub taty i ma formę zabawy.

Porada psychologiczna. Możesz dowiedzieć się, jak kierować rozwojem intelektu i osobowości swojego dziecka, jak uniknąć rozmaitych problemów w przyszłości. Uzyskasz także pomoc w psychicznym przystosowaniu się do nowej roli rodzica, które nierzadko sprawia pewne trudności.

Porada logopedyczna. Logopeda oceni rozwój narządów mowy dziecka i doradzi proste ćwiczenia, dzięki którym unikniecie w przyszłości wad wymowy.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Jeśli rozwój dziecka jest zaburzony, zespół złożony z psychologa, pedagoga i logopedy we współpracy z lekarzami i innymi specjalistami zajmującymi się dzieckiem organizuje specjalne zajęcia z maluchem oraz uczy rodziców, jak samodzielnie z nim pracować.

WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU

Na czym polega i czemu służy wczesne wspomaganie rozwoju?

Organizm niemowlęcia i małego dziecka – szczególnie jego układ nerwowy – posiada ogromne zdolności regeneracji. Dzieci obciążone od urodzenia różnego rodzaju chorobami, po przebytych urazach lub z rozmaitych powodów wolno się rozwijające, dzięki plastyczności organizmu można uchronić przed potencjalną niepełnosprawnością. Odpowiednie ćwiczenia pobudzą układ nerwowy i sterowane nim funkcje do intensywnej regeneracji. W ten sposób można uchronić malucha przed zaburzeniami rozwoju umysłowego, ruchowego i społecznego, które groziłyby mu bez podjęcia takiej wczesnej interwencji. W im młodszym wieku dziecko otrzyma pomoc, tym większe są jego szanse na normalną przyszłość. Jeżeli Twoje dziecko jest przewlekłe chore lub wolno się rozwija – nie zwlekaj, jak najszybciej postaraj się dla niego o wczesne wspomaganie rozwoju. Nie warto ryzykować licząc, że maluch „sam z tego wyrośnie”.

Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu 4 kwietnia 2005 r. wydało rozporządzenie w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz.U. Nr 68, poz. 587). Rozporządzenie to zapewnia wszystkim dzieciom o zaburzonym rozwoju bezpłatną, kompleksową, profesjonalną pomoc od urodzenia albo od momentu wykrycia niepełnosprawności aż do podjęcia przez dziecko obowiązku szkolnego. Zajęcia organizowane w ramach wczesnego wspomaganie mają na celu pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju Twojego dziecka oraz nauczanie

Przedszkolak

W wieku 3–6 lat dziecko doskonali ruchy i mowę, rozwija autonomię i samodzielność. Zazwyczaj jest bardzo ciekawe świata, zadaje tysiące pytań i im więcej uzyskuje odpowiedzi, tym szybciej przyrasta jego wiedza. Zaczyna także poważnie interesować się rówieśnikami i uczyć się zasad życia społecznego. Zdobywa też umiejętności, które są konieczne do podjęcia nauki w szkole: rysowanie, liczenie, czynności samoobsługowe. Liczne, różnorodne doświadczenia intelektualne i społeczne sprzyjają rozwojowi psychologicznemu, dlatego korzystne dla kilkulatek jest uczęszczanie do przedszkola – a oprócz tego regularne zabawy edukacyjne w domu. Dość częstym problemem, z jakim mają w tym wieku do czynienia rodzice, jest niezgoda dziecka na chodzenie do przedszkola. Pojawiają się także wątpliwości, czy rozwój mowy przebiega prawidłowo. W tym wieku obserwuje się wśród dzieci duże zróżnicowanie pod względem wymowy, np. jedne czterolatki mówią jak dorośli, a inne „po dziecinnemu”.

Z dzieckiem w wieku przedszkolnym do poradni psychologiczno-pedagogicznej zgłoś się gdy:

- nie mówi pełnymi zdaniami, mówi niewyraźnie, mocno zniekształca wyrazy, nie wymawia prawidłowo głosek *s, z, c, dz* (w wieku 4 lat), *sz, ż, cz, dż, r* (5 lat),
- nie jest zainteresowane kontaktami społecznymi (z dorosłymi ani dziećmi) lub boi się ich,
- podejmuje wyłącznie dziwne, monotonne i niezróżnicowane zabawy,
- niechętnie rysuje, nie uczy się czynności samoobsługowych,
- ma trudności z aklimatyzacją w przedszkolu,
- nie możesz posłać go do przedszkola i potrzebujesz porady, jak pracować nad jego rozwojem i edukacją w domu,
- dziecko jest bardzo uparte, krnąbrne, wymusza na Tobie różne zachowania atakami hysterii,
- często zapada na różne choroby, jest przewlekłe chore lub niepełnosprawne,
- cokolwiek w jego zachowaniu niepokoi Cię,
- masz wątpliwości, czy stosujesz właściwe metody wychowawcze.

Jak pomagają poradnia:

Badanie psychologiczne. Psycholog ocenia rozwój zdolności umysłowych poprzez badanie testowe, które dla dziecka jest ciekawą zabawą. Obserwując zachowanie dziecka oraz rozmawiając z nim i z rodzicami określa jego temperament, rozwój społeczny i pierwsze kształtujące się cechy osobowości. W tym wieku można już także wychwycić symptomy wskazujące na zagrożenie dziecka w przyszłości dysleksją lub dyskalkulią² i opracować program odpowiednich ćwiczeń profilaktycznych.

Badanie pedagogiczne. Pozwala sprawdzić, czy umiejętności rysowania, liczenia, sprawność manualna są odpowiednio do wieku dziecka i opracować odpowiednie ćwiczenia przygotowujące do dobrego startu w szkole.

Porada logopedyczna, psychologiczna, pedagogiczna.

Terapia psychologiczna, pedagogiczna lub logopedyczna – pomagamy przezwyciężyć różnorodne problemy dziecka z zachowaniem, emocjami, myśleniem, uczeniem się i mową.

Opinia w sprawie objęcia dziecka w przedszkolu pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Specjaliści po przebadaniu dziecka przygotowują pisemne wskazania, dzięki którym nauczyciele w przedszkolu mogą bardziej efektywnie pracować z nim oraz pomagać w terapii problemów emocjonalnych i z zachowaniem.

Opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

Wczesne wspomaganie rozwoju.

rodziców, jak najskuteczniej je wspierać. Odbywają się one zazwyczaj w placówkach oświatowych, ale w uzasadnionych przypadkach – w szczególności z dziećmi, które nie ukończyły 3 roku życia – mogą być prowadzone także w domu rodzinnym. W placówkach publicznych zajęcia są nieodpłatne. Dzięki dofinansowaniu Unii Europejskiej bezpłatnie można będzie z nich skorzystać również w naszej niepublicznej poradni w Mszanie Dolnej.

Co zrobić, aby dziecko mogło być objęte zajęciami wczesnego wspomaganie?

Dziecko musi posiadać opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Takie opinie wydają zespoły orzekające działające w publicznych lub niepublicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Jeśli martwisz się, że rozwój Twojego dziecka przebiega nieprawidłowo – jak najszybciej zgłoś się do naszej poradni, gdzie bezpłatnie przeprowadzimy badania i wydamy niezbędną opinię. Więcej informacji uzyskasz telefonicznie lub na stronie internetowej www.naszapradnia.eu.

Kiedy dziecko uzyska już opinię, należy udać się z nią do placówki, która realizuje wczesne wspomaganie rozwoju. Zajęcia mogą być organizowane m.in. w poradniach psychologiczno-pedagogicznych, przedszkolach integracyjnych i ogólnodostępnych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych lub ośrodkach rehabilitacyjno-edukacyjno-wychowawczych, o ile posiadają one odpowiednią kadrę i wyposażenie. Zajęcia prowadzone są przez zespół, w skład którego może wchodzić m.in. psycholog, pedagog, logopeda i rehabilitant oraz inni specjaliści.

² Więcej o dysleksji i dyskalkulii na s. 9–10.

Sześciolatek

Zerówka to ostatni dzwonek na to, by u przedszkolaka zagrożonego trudnościami w nauce lub przystosowaniu do szkoły wychwycić niepokojące symptomy i podjąć działania, dzięki którym uniknie ono przykrości i niepowodzeń w szkole. Jeśli dostrzeżesz u swojego dziecka oznaki wymienione poniżej³ lub nauczycielka w przedszkolu zwraca Ci uwagę, że Twój syn lub córka odbiega pod jakimś względem od rówieśników, **nie wolno ich bagatelizować** licząc, że „samo z tego wyrośnie”. Obecne w tym wieku trudności z mową, rysowaniem, układaniem puzzli, spostrzegawczością wzrokową, zrozumieniem pojęcia głoski i sylaby, rozróżnianiem głosek, zapamiętywaniem literek, liczeniem, ale także niesamodzielność w samoobsłudze, silny lęk przed nowymi sytuacjami, brak chęci uczenia się wskazują na to, że przedszkolak może mieć poważne kłopoty już od pierwszego szkolnego dzwonka. Jeśli od początku zerówki będzie uczestniczył w specjalnych dodatkowych zajęciach (w poradni, przedszkolu lub prowadzonych w domu przez rodziców według zaleceń specjalistów), ten rok pozwoli mu na dogonienie rówieśników i wystartowanie do nauki z równie korzystnej pozycji. Dziecko, które pójdzie do szkoły bez odpowiedniej gotowości umysłowej, emocjonalnej i społecznej, czekają od początku porażki, które zmniejszą jego wiarę we własne siły i motywację do nauki, mogą również stać się przyczyną zaburzeń nerwicowych i problemów z zachowaniem.

Każdy sześciolatek powinien być poddany badaniu gotowości szkolnej w pierwszych miesiącach kl. 0. Jeśli nauczyciel nie udzieli Ci odpowiedzi na pytanie, czy Twój syn lub córka jest gotowy do szkoły, zgłoś się jak najszybciej do poradni, zwłaszcza jeśli obserwujesz poniższe objawy:

- nieprawidłowa wymowa jakichkolwiek głosek, zniekształcanie wyrazów (dzieci z nieleczoną wadą wymowy są zagrożone dysleksją!),
- trudności w przeliczaniu niewielkich zbiorów obiektów i porównywaniu ich liczebności,
- trudności z odwzorowywaniem szlaczków i prostych obrazków, nieprawidłowe trzymanie ołówka,
- trudności z układaniem puzzli według wzoru, wyszukiwaniem różnic między obrazkami,
- nierozróżnianie podobnych kształtów (np. figur geometrycznych) lub liter o podobnym wyglądzie (myli np. litery p–b–d–g, t–ł, m–n–w,
- trudności z rozróżnieniem podobnych głosek, np. z–s, w–f, g–k (np. nie potrafi zauważyć, że „górką” i „kurką” to różne słowa),
- trudności z dokonywaniem operacji na głoskach i sylabach (nie umie podzielić wyrazów, wyszukać rymów, porównać słów),
- dziecko nie potrafi zastosować poprawnie pojęć prawa–lewa, nad–pod, na–w,
- czyta bardzo wolno, pojedynczymi głoskami, nie rozumie przeczytanych krótkich zdań,
- pisze często litery i cyfry jak w lustrzanym odbiciu, pisze od strony prawej do lewej,
- jest leworęczne,
- nie chce chodzić do zerówki, jest nieśmiały, przestraszony, unika rówieśników, boi się rozstać z rodzicami,
- jest bardzo ruchliwe, nie do opanowania, nie potrafi skoncentrować się nawet kilka minut na jednej czynności.

Jak pomaga poradnia:

Badanie psychologiczne: ocena sprawności intelektualnej, zdolności warunkujących nabywanie umiejętności szkolnych, rozwoju emocjonalnego, zagrożenia dysleksją lub dyskalkulią.

Badanie pedagogiczne: ocena umiejętności rysowania, czytania, pisania, liczenia, sprawności manualnej.

Badanie logopedyczne: prawidłowość rozwoju mowy.

Porada psychologiczna, pedagogiczna i logopedyczna – specjaliści odpowiedzą na Twoje pytania i doradzą, jak najlepiej przygotować dziecko do szkoły i rozwiązać problemy wychowawcze.

Terapia psychologiczna, pedagogiczna i logopedyczna – zajęcia stymulujące zaburzone sfery rozwoju, przygotowujące do bezproblemowej nauki w szkole.

Zajęcia dla dzieci szczególnie uzdolnionych.

Opinia w sprawie objęcia dziecka w przedszkolu pomocą psychologiczno-pedagogiczną – zawiera diagnozę mocnych i słabych stron dziecka sporządzoną na podstawie przeprowadzonych badań oraz wskazania dla nauczycieli, w jaki sposób skutecznie przygotować je do szkoły i jak radzić sobie z problemami z zachowaniem.

Opinia w sprawie przyspieszenia obowiązku szkolnego – sześciolatki urodzone w pierwszych miesiącach roku, które odznaczają się pełną gotowością szkolną (do pisania, czytania, matematyki oraz emocjonalną i społeczną) i same chcą wcześniej zacząć naukę, mogą zostać przyjęte wcześniej do szkoły. Z odpowiednim wnioskiem rodzice powinni wystąpić do dyrektora szkoły, który podejmuje decyzję na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Opinia w sprawie odroczenia obowiązku szkolnego – sześciolatki, u których występują spore opóźnienia rozwojowe, powinny powtórzyć rok w zerówce, uczestnicząc w intensywnych dodatkowych zajęciach w poradni lub przedszkolu. Jest to wyjście najkorzystniejsze dla ich rozwoju i przyszłej kariery szkolnej, ponieważ bez odroczenia są skazane na trudności edukacyjne i występujący w ich efekcie spadek samooceny. Na wniosek rodziców i na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej dyrektor może podjąć decyzję o odroczeniu rozpoczęcia nauki.

Młodszy uczeń (szkoła podstawowa)

Podczas sześciu lat szkoły podstawowej organizm dziecka rozwija się szybko, aby pod koniec tego okresu stanąć na progu fizjologicznej dojrzałości. Równie wiele dzieje się przez ten czas w sferze społecznej, emocjonalnej i intelektualnej. Dziecko rozpoczynające szkołę musi przystosować się do narzuconego porządku, wymagań pewnej samodzielności i samokontroli, odpowiedzialności za swoje postępowanie. Nie ma już tyle czasu na zabawę, a nauczyciele z mniejszą pobłażliwością traktują przerywanie pracy, odchodzenie od ławki, trudności w koncentracji i niepodporządkowywanie się poleceniom. Początkujący uczeń musi także przyswajać sobie wiedzę z niedoświadczaną do tej pory intensywnością oraz radzić sobie w grupie rówieśników bez stałego wsparcia nauczycielki. W pierwszych klasach szkoły podstawowej najczęściej zgłaszane problemy to lęk przed szkołą, trudności w zaaklimatyzowaniu się w grupie oraz nadruchość i niewystarczająca koncentracja uwagi. Początkowe trudności w nauce czytania, pisania i liczenia są przez rodziców i nauczycieli często przeczekiwane (niesłusznie) w przekonaniu, że wkrótce same ustąpią. Najczęściej dopiero od klasy IV, w której następuje znaczne zwiększenie wymagań edukacyjnych, dzieci są kierowane przez szkołę na badanie z powodu trudności w nauce – głównie z ortograficznym pisaniem i matematyką. Skuteczna terapia tych trudności wciąż jest jeszcze możliwa, jednak wymaga znacznie więcej czasu i wysiłku zarówno ze strony dziecka, jak i terapeuty oraz rodziców. Trwające kilka lat niepowodzenia spowodowały już bowiem znaczne zaległości w nauce oraz niekorzystne zmiany w psychice dziecka. Część dzieci w wyniku zaniżonej samooceny zaczyna przeżywać lęk przed szkołą, wycofuje się z aktywności społecznej, rozwijają się zaburzenia nerwicowe. Inne z kolei uczą się osiągać „sukcesy” poprzez prowokujące, niegrzeczne zachowanie, które pozwala im pokazać kolegom, że choć nie radzą sobie z nauką, to potrafią za to zdominować i sprawić w zakłopotanie nauczycieli.

Do poradni warto przyjść z dzieckiem gdy:

- występują objawy opisane w rozdziale „Sześciolatek”,
- opanowuje ono czytanie i poprawną pisownię wolniej niż rówieśnicy, popełnia dużo błędów,
- ma trudności z wykonywaniem działań matematycznych w pamięci (liczy wciąż na palcach), z opanowaniem tabliczki mnożenia, pojęć matematycznych, geometrii,
- obserwujemy trudności z pamięcią,
- występuje lęk przed szkołą (wyrażany wprost lub w postaci często pojawiających się skarg na ból głowy, ból brzucha itp., który znika gdy tylko pozwolimy dziecku nie iść do szkoły) oraz trudności w kontaktach z rówieśnikami,
- obserwujemy znaczne zmiany w zachowaniu (dziecko staje się bardziej agresywne lub potulne),
- dziecko ma trudności z koncentracją uwagi, jest zbyt ruchliwe, roztargnione, impulsywne.

Jak pomaga poradnia:

Badanie psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne: pozwalają określić poziom rozwoju psychicznego, stopień opanowania umiejętności szkolnych, ustalić przyczyny zgłaszanych problemów, zaplanować terapię oraz poinstruować rodziców, jak mogą sami pomagać dziecku.

Porada i terapia psychologiczna, pedagogiczna i logopedyczna – zajęcia stymulujące zaburzone sfery rozwoju, przygotowujące do bezproblemowej nauki w szkole.

Zajęcia dla dzieci szczególnie uzdolnionych.

Opinia w sprawie objęcia dziecka w szkole pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Na jej podstawie szkoła może zorganizować dla uczniów dyslektycznych lub z innymi trudnościami w nauce dodatkowe zajęcia terapeutyczne, otoczyć specjalnym wsparciem dzieci z problemami emocjonalnymi itp.

Opinia w sprawie pozostawienia dziecka z klas I–III w tej samej klasie – u dzieci, które powinny były spędzić jeszcze rok w zerówce z powodu niedojrzałości, zostały jednak posłane do szkoły ze swoim rocznikiem, powtórzenie pierwszej klasy może być jedyną szansą nadrobienia zaległości (w nauce i w rozwoju umysłowym) i normalnego przebiegu całej kariery szkolnej.

Opinia w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb ucznia – w uzasadnionych przypadkach na podstawie takiej opinii nauczyciele mogą np. nie obniżać ocen za błędy ortograficzne ucznia z dysleksją.

Opinia w sprawie dostosowania warunków i form sprawdzianu przeprowadzonego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej do indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia – uczniowie ze stwierdzoną dysleksją, dysgrafią i innymi zaburzeniami rozwojowymi mogą podczas sprawdzianu na koniec szkoły korzystać z pewnych udogodnień.

Opinia w sprawie zwolnienia ucznia z nauki drugiego języka obcego – dla dzieci z głęboką dysleksją.

Inna opinia – np. dla potrzeb orzekania o niepełnosprawności umysłowej.

Pamiętaj! Jeśli u Twojego dziecka w pierwszych miesiącach I klasy widoczne są jakiegokolwiek trudności z czytaniem, pisaniem, liczeniem i zapamiętywaniem wiadomości, niezwłocznie zgłoś się z nim do poradni – nie czekaj aż skieruje Cię tam szkoła! Trudności w uczeniu się można łatwo skorygować na wczesnym etapie, zapewniając w ten sposób dziecku szansę na sukces w edukacji i dalszym życiu, jednak im większe zaległości w nauce, tym mniej skuteczna interwencja. Nie zmarnuj szans Twojego dziecka złądną nadzieją, że kiedyś samo wyrośnie z problemów!

Nastolatek

Gimnazjum i szkoła średnia to okres przyzwyczajania się przez dorastającego do ogromnych zmian zachodzących w ciele, budowania własnej tożsamości, stopniowej psychicznej separacji od rodziców, pierwszych miłości i wielu innych trudnych zadań rozwojowych. To jednocześnie okres intensywnego zdobywania wiedzy, wysokich wymagań edukacyjnych i podejmowania decyzji o wyborze zawodu lub kierunku dalszego kształcenia. Z powodu nagromadzenia tak wielu wyzwań i ogromnych zmian w stosunku do wcześniejszych etapów życia, w okresie dojrzewania młodzież często przeżywa różnego rodzaju trudności psychologiczne. Niektórzy próbują radzić sobie z nimi poprzez używanie alkoholu i narkotyków oraz podejmowanie innych ryzykownych zachowań. W tym czasie może także ostro zaznaczać się konflikt pokoleń – rodzice i nauczyciele tracą kontakt z nastolatkiem, który nagle przestaje uważać ich za autorytety. Interwencja bezstronnego specjalisty – psychologa lub pedagoga – pomaga załagodzić te konflikty, przepracować trudne emocje i odbudować porozumienie.

Kiedy warto zgłosić się do poradni? Przede wszystkim wtedy gdy:

- występują trudności w nauce i/lub zachowaniu,
- chłopiec lub dziewczyna zmagają się z zaniżoną samooceną, lękiem, przygnębieniem, brakiem sensu życia,
- dorastający ma trudności z podjęciem decyzji o wyborze dalszej drogi kształcenia lub zawodu.

Jak pomaga poradnia:

Badania oraz terapia i porady psychologiczne, pedagogiczne, logopedyczne.

Doradztwo zawodowe – określenie zdolności i zainteresowań młodego człowieka w kierunku konkretnego zawodu, pomoc w dokonaniu wyboru osobom, które nie posiadają własnych preferencji.

Zajęcia dla uczniów szczególnie uzdolnionych.

Opinia w sprawie objęcia ucznia w szkole pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Opinia w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się.

Opinia w sprawie dostosowania warunków i form egzaminu gimnazjalnego, egzaminu dojrzałości lub zawodowe do indywidualnych potrzeb ucznia.

Opinia w sprawie zwolnienia ucznia z głęboką dysleksją z nauki drugiego języka obcego.

Inne opinie – np. dla potrzeb orzekania o niepełnosprawności.

Akty prawne regulujące pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla dzieci i młodzieży

- Ustawa o systemie oświaty z 7 dnia września 1991 r. (Dz.U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572)
- Ustawa z dnia 11 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 80, poz. 542)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2007 r. nr 83, poz. 562)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. z 2003 r. nr 5, poz. 46)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 stycznia 2003 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. nr 11, poz. 114)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. nr 15, poz. 142, z późniejszymi zmianami)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz.U. nr 61, poz. 624, z późniejszymi zmianami)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju (Dz.U. Nr 68, poz. 587)

Z tekstami aktów prawnych możesz zapoznać się na stronach internetowych MEN oraz na stronie projektu „Nasza Poradnia” www.naszaporadnia.eu, gdzie znajdziesz również poradnik na temat praw przysługujących dzieciom w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Kilka słów o dysleksji i dyskalkulii

Co to jest?

Dysleksja oraz inne specyficzne trudności w uczeniu się są najczęstszym powodem wizyt uczniów w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Określenie **specyficzne** wskazuje na wąski zakres trudności w uczeniu się i ich szczególny charakter – występowanie u dzieci o normalnej inteligencji. To odróżnia je od ogólnych trudności w uczeniu się, które obserwujemy u dzieci o obniżonej sprawności intelektualnej, zaniedbanych pedagogicznie i środowiskowo, bez motywacji do nauki. Dzieci ze specyficznymi trudnościami w nauce są nierzadko bardzo inteligentne, mają doskonałą pamięć i zdolność logicznego myślenia – a jednak nie potrafią opanować bez trudu niektórych umiejętności szkolnych, najczęściej czytania i pisania (rzadziej liczenia).

Pojęcie **dysleksja rozwojowa** używane jest często dla zbiorczego określenia grupy zaburzeń, do których należą:

- **dysleksja** – specyficzne trudności w czytaniu (w węższym ujęciu) – dziecko czyta powoli, techniką nieodpowiednią dla wieku (np. w V kl. nadal literuje), przekręca i „gubi” wyrazy, słabo rozumie czytane teksty,
- **dysortografia** – specyficzne trudności w opanowaniu poprawnej pisowni, polegające na występowaniu wszelkiego typu odstępstw od prawidłowego zapisu, nie tylko błędów ortograficznych,
- **dysgrafia** – specyficzne trudności w opanowaniu kaligraficznego pisma – tzw. brzydkie pismo.

Różne formy specyficznych trudności zazwyczaj współwystępują, mogą jednak pojawiać się osobno – np. dziecko poprawnie czyta, ale popełnia bardzo wiele błędów w pisaniu.

Dzieci z dysleksją rozwojową mają problemy z uczeniem się czytania i pisania. Trudności te występują pomimo normalnej sprawności intelektualnej oraz motywacji do nauki i ćwiczeń. Aby nauczyć się sprawnie czytać i ortograficznie pisać, dziecko z dysleksją musi włożyć w opanowanie tych umiejętności wielokrotnie więcej wysiłku niż jego rówieśnicy. Ponieważ standardowe metody nauczania nie są w jego wypadku skuteczne, potrzebuje ono także pomocy nauczyciela wykwalifikowanego w zakresie terapii pedagogicznej, który poprowadzi specjalistyczne zajęcia korekcyjno-kompensacyjne i pokieruje koniecznymi dodatkowymi ćwiczeniami w domu. Podczas zwykłych lekcji w szkole uczeń z dysleksją potrzebuje także dostosowania wymagań edukacyjnych do swoich możliwości. Dostosowanie to może polegać na przykład na nieuwzględnianiu błędów ortograficznych przy ocenie prac pisemnych i daniu uczniowi większej ilości czasu na czytanie i pisanie podczas sprawdzianów. Dzięki tej formie pomocy dziecko unika części stresów nieuchronnie związanych z trudnościami w uczeniu. W rezultacie ma więcej energii by pracować nad przezwyciężaniem swoich trudności, spada też ryzyko pojawienia się u niego zaburzeń nerwicowych.

Pojęcie **dyskalkulia** oznacza specyficzne trudności w uczeniu się matematyki. Jest to zaburzenie występujące rzadziej od dysleksji, niemniej jednak statystycznie pojawia się ono u 1–2 uczniów w każdej klasie. Dzieci z dyskalkulią mimo normalnej inteligencji mają trudności z opanowaniem liczenia, działań arytmetycznych oraz innych aspektów matematyki. U niektórych z nich problemy w dużym stopniu utrudniają codzienne życie, uniemożliwiając np. liczenie pieniędzy, orientację na zegarze, korzystanie z kalkulatora. Również dzieci z dyskalkulią wymagają specjalnych metod nauczania oraz dostosowania wymagań z matematyki i innych przedmiotów wymagających operacji na liczbach.

Lepiej zapobiegać niż leczyć – znaczenie wczesnej diagnozy specyficznych trudności w uczeniu się

Objawy ryzyka dysleksji i ryzyka dyskalkulii można dostrzec już u dzieci w wieku przedszkolnym, wyraźnie widoczne są u sześciolatków. Wczesna diagnoza i pomoc mogą spowodować, że dziecko ryzyka dysleksji nie stanie się uczniem dyslektycznym lub jego trudności istotnie się zmniejszą. Badanie diagnostyczne i stwierdzenie ryzyka dysleksji i dyskalkulii powinno mieć zatem miejsce w przypadku zaobserwowania objawów wybiórczych opóźnień rozwoju psychoruchowego w okresie poprzedzającym naukę szkolną oraz wystąpienia trudności w czasie rozpoczynania nauki czytania oraz pisania (klasa „0” i „I”). **Jeśli dostrzeżasz u swojego dziecka w tym wieku objawy opisane na s. 4, niezwłocznie zgłoś się z nim na badania do poradni; nie czekaj, aż skieruje je tam szkoła.** Objęcie dziecka 6–7-letniego terapią pedagogiczną pozwala na szybkie przezwyciężenie trudności, które nie jest już możliwe po wielu miesiącach czy latach zaległości szkolnych. Dlatego chociaż na pomoc dziecku z dysleksją czy dyskalkulią nigdy nie jest za późno, warto zapewnić mu ją jeszcze zanim rozwiną się pełne objawy specyficznych trudności w uczeniu się. Oszczędzi mu to wielu przykrych emocji, których źródłem są szkolne niepowodzenia. Dzięki temu będzie mogło rozwijać się bez przeszkód i osiągać znacznie lepsze wyniki w nauce.

Kiedy do poradni po diagnozę i opinię?

Po raz pierwszy – w momencie zaobserwowania trudności w nauce czytania, pisania czy liczenia, najlepiej w zerówce. Do poradni trzeba zgłosić się także, jeśli dziecko w wieku 6 lat nie wymawia prawidłowo wszystkich głosek. Dziecko otrzyma wówczas opinię z zaleceniami do terapii pedagogicznej i/lub logopedycznej, która może być prowadzona w poradni, przedszkolu lub szkole. Kolejne kluczowe momenty to:

- klasa III–IV: jeżeli u dziecka w tym wieku nadal obserwuje się specyficzne trudności w uczeniu się, potrzebna będzie opinia o dostosowaniu wymagań edukacyjnych. Uczeń może otrzymać także opinię w sprawie dostosowania warunków i form przeprowadzania sprawdzianu w ostatniej klasie szkoły podstawowej, która musi być wydana nie wcześniej niż po ukończeniu kl. III i nie później niż 30 września w kl. IV;

- klasa VI/I gimnazjum: czas na wydanie opinii o dostosowaniu wymagań edukacyjnych ważnej na okres nauki w gimnazjum dla dzieci wcześniej niediagnozowanych lub tych, u których objawy utrzymują się pomimo zajęć terapeutycznych. Uczniowie z głęboką dysleksją mogą także otrzymać wówczas opinię zwalniającą z nauki drugiego języka obcego. Opinię w sprawie dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego wydaje się nie wcześniej niż po ukończeniu kl. VI i nie później niż 30 września w kl. III gimnazjum;
- klasa III gimnazjum/I szkoły pogimnazjalnej: typy opinii i terminy analogiczne z powyższymi.

Które poradnie są uprawnione do diagnozowania i wydawania opinii?

Diagnozę dysleksji mogą przeprowadzić posiadający odpowiednie kompetencje psychologowie i pedagodzy w różnego rodzaju publicznych i niepublicznych placówkach oświaty i opieki zdrowotnej. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2007 r. nr 83, poz. 562) opinie o dostosowaniu wymagań szkolnych oraz warunków przeprowadzania egzaminów mogą wydawać jedynie poradnie psychologiczno-pedagogiczne, publiczne lub niepubliczne, w tym poradnie specjalistyczne. Do tej pory na terenie powiatu limanowskiego jedyną tego typu placówką była Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Limanowej. **Obecnie dzieci mogą uzyskać potrzebne opinie również w Niepublicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej „Asto” w Mszanie Dolnej, bezpłatnie w ramach projektu „Nasza Poradnia” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej.**

Tygodniowe ćwiczenia poprawnej pisowni dla starszych uczniów wg Marty Bogdanowicz

I. Przygotowanie

1. Załóż zeszyt do ćwiczeń ortograficznych.
2. Powtórz i utrwal zasady pisowni.
3. Na końcu zeszytu załóż „Słowniczek Trudnych Wyrazów”.

II. Pisanie z pamięci – co dzień

1. Przeczytaj uważnie wybrany przez siebie, lub wskazany przez nauczyciela, fragment tekstu (ok. 5 wyrazów w zdaniu).
2. Przeczytaj pierwsze zdanie zapamiętując tekst i pisownię wyrazów; uzasadnij pisownię trudnych wyrazów.
3. Powiedz tekst z pamięci.
4. Przeczytaj powtórnie zdanie sprawdzając, czy dobrze zapamiętałeś.
5. Napisz tekst z pamięci.
6. Sprawdź zapis i nanieś poprawki.
7. Porównaj zapis ze zdaniem wzorcowym i nanieś poprawki.
8. Zakryj zdanie wzorcowe i napisane.
9. Napisz powtórnie to samo zdanie.
10. Sprawdź zapis.

III. Poprawa błędów

1. Wypisz wyrazy, w których popełniłeś błąd i uzasadnij poprawną pisownię.
2. Wyrazy te zastosuj w krzyżówce, ułóż z nimi zdania, utwórz rodzinę wyrazów pokrewnych, wykonaj ćwiczenia utrwalające pisownię.
3. Wpisz je do „Słownika Trudnych Wyrazów” (na końcu zeszytu).

IV. Sprawdzian – co tydzień

1. Pracuj codziennie zapisując datę przy wykonywanych ćwiczeniach.
2. Po tygodniu ćwiczeń poproś kogoś, aby podyktował ci zdanie, które codziennie pisałeś.
3. Sprawdź, o ile błędów mniej zrobiłeś niż poprzednio, i popraw je (wg wzoru).
4. Po każdym tygodniu ćwiczeń pokaż zeszyt nauczycielowi.